

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Thomae Młodzianowski Poloni, Societatis Jesu,
Praelectionum Theologicarvm Tomus**

**Młodzianowski, Tomasz
Moguntiae Et Dantisci, 1682**

Difficultas I. An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali
condigna?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82973](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82973)

RESPONDETUR: Verum esse antecedens, si intelligatur de dependentia termini: quo sensu verum est & consequens; modò hoc etiam supponatur, quòd sicut non magis est perfecta intrinsecè omnipotentia, dum producit muscam, quàm cum producit Angelum, est enim utrobique omnipotentia, idem Deus, adeoque se ipso non perfectior: sed tota majoritas est in extrinsecis terminis; ita & in præsenti teneri debet, æqualem esse intrinsecam perfectionem, sive Deus majus bonum, sive minus bonum velit: sed totam esse varietatem in extrinsecis objectis.

QUÆSTIO II.

De necessitate INCARNATIONIS supposito Peccato.

PRÆMITTO 1. Solà liberali & misericordi remissione peccati, potuisse Deum salvare genus humanum.

RATIO est imprimis autoritas Patrum, quos interest Augustinus, qui de Agone Christi cap. II. inquit: *Sunt autem stulti, qui dicunt, non poterat aliter Sapientia Dei homines liberare, nisi susciperet hominem, & nasceretur ex femina, & à peccatoribus omnia illa pateretur; poterat omnino, sed si aliter faceret, similiter vestra stultitia displiceret.* Idem etiam suadet hæc Ratio; quia ex sola misericordia decrevit Incarnationem, quâ mediante, fieret condigna satisfactio pro peccatis: Ergo etiam ex eadem misericordia remittere potuit peccata.

PRÆMITTO 2. Sicut potuit Deus, per solam misericordiam condonationem, remittere peccata; sic absolute loquendo, potuit relinquere genus humanum, nec post lapsum illud reparare.

RATIO. Sensus Patrum; & quia Deus, in operibus suis ad extra, liber est; Ergo & in condonatione offensæ præstanda, liber fuit.

PRÆMITTO 3. In hoc esse difficultatem; an scilicet supposito quòd Deus vellet liberare genus humanum non viâ misericordiæ, sed viâ condignæ satisfactionis, necesse fuerit incarnari Deum: dico *Incarnari Deum*: quia parum interest, à quamam persona divina illa satisfactio ponatur. Nomine autem condignæ satisfactionis, venit hic satisfactio ad æqualitatem. Communior est sententia, necessariam fuisse Incarnationem in tali suppositione; licet oppositum sentiat Scotus, post eum Pontius hic. Disp. 38. num. 44. Alexander, Paludanus, inclinatur ad Tapereus & Cajetanum apud Vasquez cum communis sententiam, hic disp. 7. num. 2. Suarez disp. 4. Sect. 2. Valentia d. I. q. I. puncto 5. & alii, tuentur communem sententiam fundatam in Patribus, quos fusiùs recitant. Suffecerit ex Græcis Basilii supra Plal. 28. *Frater non redimit, redimet*

homo. Non, inquit, homo nudus, sed homo Deus Iesus Christus; quia nullus alius poterat offerre condignum pretium; & ex Latinis Augustinus Enchyridii cap. 108. *Neque per ipsum liberaremur mediatorum hominum Christum, nisi esset Deus.* De quo ipso objecto, sic

DIFFICULTAS I.

An à pura creatura possit fieri satisfactio pro mortali condigna?

DICENDUM est. Quòd pro mortali, non possit fieri à pura creatura, condigna satisfactio.

FUNDAMENTUM hujus Conclusionis est tale. Pro eo quod est infinitum in genere offensæ, non potest satisfieri à pura creatura: sed peccatum mortale, est infinitum in genere offensæ: Ergo pro peccato mortali, non potest fieri satis à pura creatura. Minor hujus argumenti tota, probata est in materia de peccatis; jam autem major, in præsenti tractabitur; hinc major probatur. Si pura creatura posset satisfacere, idque ut supponitur de condigno, hoc est, ad æqualitatem, pro eo, quod est infinitum in genere offensæ, illa satisfactio, vel esset infinita, vel esset finita? Nulla harum potest esse ad æqualitatem. Nam imprimis, finitum non habet æqualitatem cum infinito: Ergo nec finita satisfactio cum infinita offensa. Non etiam faceret satis infinita satisfactio, posita à pura creatura; quia procederetur secundum terminum non supponentem; quia est impossibilis creata satisfactio infinita, secundum principia, quibus probatur, non esse possibile infinitum creatum categorematicum; consequenter, nec erit possibile infinita gratia, dignificans illam satisfactionem, & elevans ad rationem infinitæ satisfactionis. Sed posita etiam infinita dignitate satisfaciens creaturæ; nondum illa esset condigna, & ad æqualitatem satisfactio; quia, sicut magnitudo offensæ crescit magnitudine offensi, ita dignitas satisfactionis, crescit, & dignificatur dignitate satisfaciens, ad dignitatem offensi; sed est impossibilis æqualitas quantumvis infinitæ creaturæ infinitudine creatæ, si comparatur ad dignitatem infinitam Dei: Ergo nec satisfactio, etiam si foret infinita, æqualitatem haberet. Quòd autem dignitas satisfactionis, sumatur ex dignitate personæ satisfaciens, comparata ad personam offensam, desumitur id communiter ex Aristotele 6. Ethicor. c. 5. ubi agens Aristoteles, an retaliatio, sit ratio æquandi? docet non esse, & subdit; *Si magistratum quis gerens percusserit, percutiendus non est, si autem magistratum quis gerentem percusserit, non solum est percutiendus, sed supplicio insuper afficiendus*; habet idem S. Thomas hic quæst. 1. art. 2. ad 2dum. S. Bonav. in 3. disp. 20. q. 3. fundaturque id in sensu communi, & inductione mensurante

ante satisfactiones, non aliâ mensura, quàm dignitate satisficientis. Et certè, ea quæ à se infinite recedunt, impossibile est inter se æquari, & invicem commensurari: cum ergo quæcunque actio creaturæ, & Deus, infinite à se recedant & distent, impossibile erit ista coæquari. Illustratur hoc tali imaginatione. Pone duas hydrias à cylindro pendentes, ita dispositas, ut si volvatur cylindrus, una hydria descendat, alia ascendat, certe tales hydrias æquare est impossibile, cum per diversas lationes ferantur, & descensum cum ascensu æquare sit impossibile. Pone ergo casum, quod una hydria infinite ascendat, necessitati alia infinite descendat, & quantus esset excessus altitudinis unius, tantus esset descensus profunditatis alius; quare, si hydria inferior deberet æquari superiori, deberet hoc totum spatium, quod inter illam ut ascendentem, & hanc ut descendentem intercedit, superare, hoc autem est impossibile propter lationes quibus feruntur. Cum ergo satisfactio creaturæ, & offensâ Dei, ex oppositis planè rationibus desumantur, hæc nimirum ex dignitate Dei offensi, in infinitum ascendente supra satisficientem, sive supponatur infinitus, sive supponatur finitus; & illa ex indignitate inæqualitatis; satisfactionis, infra offensum veluti descendente; ita ut illa semper ascendat, hæc semper descendat; hinc impossibile erit, invicem, dicta æquari & commensurari, cum per rationes oppositas procedant, & quânto dignitas Dei attollitur, tantò deprimitur indignitas creaturæ. Vide hanc ipsam rationem, paulò aliter propositam, apud Amicum disp. 5. Sect. 3. à num. 120. Proponetur hoc Fundamentum aliquot viis, Quod ut fiat infra, *Sic*

Punctum Difficultatis 1.

Deduciturne id bene, suppositâ Infinitate Peccati, & quomodo?

Titulo fiet satis, explicando ipsammet propositam difficultatem, camq; in argumentum redigendo.

EXPLICATUR 1. intentum. Condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem, id enim venit hic nomine condignitatis; si autem condigna satisfactio, est satisfactio ad æqualitatem. Tantum satisfactionis, debet respondere Tanto offensæ; quia æqualitas stat, in tanto & tanto respondentibus. Porro ad hoc, ut examine- tur, an tantum sit in uno, quantum in alio, sicut in materialibus & physicis, numerus unius cum numero alius, pondus unius cum pondere alius, natura unius cum natura alius parallelè collo- cantur, ita ut ex opposito unum, contra aliud statuatur; sic & in moralibus valor unius, cum valore alius, radix tantæ æstimationis moralis, cum radice tantæ æstimationis moralis, confer-

ri debent: & si non plùs sit in uno quàm in alio, tum primùm dicentur æqualia esse moraliter; sic igitur & in præsentì, ut æstimetur quòd sint æqualia satisfactio & offensâ, debent per paral- lelicam oppositionem comparari. Et sic, est in satisfactione puræ creaturæ, actus creaturæ, est etiam in peccato actio creaturæ, & in hoc jam sunt æquales: in satisfactione est tanta adver- tentia ad Deum placandum, in peccato tanta advertentia ad Deum offendendum, & in hoc potest esse æqualitas: imò potest dari, ut ad- vertentia satisfactionis superet advertentiam offensæ & è converso: insuper hic est satisfactio (supponamus) infinita, illic sit infinita offensâ; sed adhuc est inæqualitas in ratione infinitandi, quia ratio infinitandi in satisfactione, desumitur à persona creata, licet infinita, vel ab additione infinitæ gratiæ, vel à concursu Dei extraordi- nario, supplente vices infinitæ gratiæ; jam au- tem infinitas peccati, desumitur à re increata, hoc est excellentia summi boni, qua in ratione, jam sunt inæquales, & æquari nunquam pos- sunt, creatum enim cum increato, dependens cum independenti, à se, cum ab alio, æquabilia & commensurabilia non sunt. Illustratur hoc totum tali instantiâ. Imaginare bilancem, in cujus una parte ponatur infinitum aureorum, ut altera bilanx sit illi & physicè & moraliter æqualis, est necesse ponere non numerum fini- tum, quia finiti ad infinitum non est paritas, sed erit necesse ponere infinitum. Si tamen ponas infinitum æris, erit quidem, & hoc infinitum, & illud infinitum; nec physicè tamen nec mo- raliter erunt paria illa infinita; nam physicè mi- nor est excellentia æris præ auro, moraliter et- iam, infinitum æris, non æstimatur tantum, quan- tum infinitum aureorum: ut ergo alteram par- tem bilancis æques, debes ponere infinitum au- reorum. Sic etiam si ponas in bilance offensam infinitam, ex altera parte satisfactione finitam, non æquabuntur: ponas item satisfactionem infinitam, sed creatam, necdum erit æqualitas, quia in ipsis radicibus infinitandi, paritas non est; hinc ut æquentur, etiam satisfactionem creatam, idem principium, nempe increatum, dignificare deberet.

Hinc formatur Argumentum. Tunc est condi- gna satisfactio, quando est æqualis; talis non potest poni à creatura: quia tunc ponitur satis- factio æqualis, quando in illa, prædicata oppo- nibilia prædicatis peccati, habent æqualitatem; hæc non potest haberi: quod probatur. Quia non potest haberi par radix infinitandi utrum- que, nam radix infinitandi satisfactionem crea- tam, esset creatum quid, & tamen offensâ infi- nitatur ab increato.

EXPLICATUR 2. Satisfactio est quid relati- vum, semper enim est ad aliud, hoc est ad offen- sam; porro satisfactio non tantum est relativum, ut satisfaciens illam ponat, sed etiam ut offenso

* e

illâ

illâ satisfiat: sicut relativum quod est Pater, non est, nisi Pater generet, & filius generetur. Si satisfactio est tale relativum ad duo, & quidem semper requisita ad sui completionem; debent ista duo habere rationem communem fundandi, nam hoc est in omnibus relativis talibus; & ita generatio, est ratio fundandi relationem in Patre & filio, convenientia item in albedine, facit in duobus albis similitudinem; hæc autem ratio communis satisfactionis est, ponere tantum in satisfactione, quantum meretur offensa. Quia verò satisfactio, in quantum se tenet ex parte offensi, principaliter importat actum internum offensam remittentis: & ita si regi impingas colaphum, & des illi millionem, quem ille non acceptet, & in æstimatione morali non deberet acceptare, non dicit Rex sibi satisfactum esse; sic etiam ut Deo dicatur satisfieri, debet Deus elicere actum internum, quo sibi dicat satisfactum esse. Cum autem posito quocunque opere etiam infinite digno, exhibito tamen à pura creatura, non possit dicere Deus, satisfactum mihi est; hoc ipso non erit adhuc condigna satisfactio. Porro quod id non possit Deus dicere, exinde est; quia hic actus; Satisfactum mihi est, requirit in Deo actum intellectus, quo judicet Deus, tantum esse in satisfactione dignitatis, quantum fuit gravitatis in offensa; & simul ex parte voluntatis, requirit actum, ut sibi tantum complaceat in satisfactione, quantum sibi displicebat in offensa: sicut etiam in creatis hæc duo requiruntur; sed posita satisfactione à pura creatura, neutrum illorum actuum potest habere Deus. Et quidem quod attinet ad actum intellectus. Ratio est: quia non tantum assensus creatus, non potest procedere sine motivo, sed etiam assensus increatus: nam non cæcè agere, stat in agere non sine motivo debita rationis, quia ergo multo magis Deus non agit cæcè, magis debet agere ex motivo prælucentis rationis; hinc si pro una parte majus motivum incomparabiliter habeat Deus, quam pro alia parte: pro majori, decernet intellectus divinus; proposita autem ex una parte gravitate offensa, ex altera parte proposita etiam infinita satisfactione, posita à pura creatura, habebit semper Deus motivum, inæquabilia hæc, & incommensurabilia esse; eò quod radix infinitandi commensurabilis non sit. Quod attinet ad actum voluntatis, non potest etiam Deus unquam tantum sibi complacere in satisfactione, etiam infinita, puræ creaturæ, quantum sibi displicuit in offensa; quia tota ratio complacendi in infinita satisfactione à pura creatura, esset adhuc aliquid creatum: ratio autem displicendi in offensa est aliquid increatum; hinc fit, ut voluntas Dei non possit sibi tantum complacere in satisfactione dicta, quantum displicuit in offensa; si non potest tantum placere, non potest dicere; Sa-

tisfactum est mihi: Si non potest dicere: Satisfactum est mihi, nec erit satisfactio.

Totus hic discursus in argumentum redigitur. Non potest fieri satis à pura creatura etiâ satisfactione infinita, nisi necesse sit dicere Deum, Satisfactum mihi est; hoc autem nunquam est necesse dicere Deum, posita etiam infinita satisfactione, sed præstita à pura creatura: quod probatur: quia intellectus divinus & voluntas, nunquam possunt habere tantum motivum ad complacendum in satisfactione illa, quantum habetur in displicendo sibi in offensa.

EXPLICATUR 3. Non tantum dantur personæ physicae, sed etiam morales, & hoc ostendit inductio. Nam præter personam quæ est homo, datur Persona quæ est rex, tutor, &c. Et ratio est: quia hæc quæ sunt moralia, infundantur proportioni (si ea ad mores sit necessaria) naturalium; quod ipsum probatur; quia cum ea quæ sunt moralia, sint ex judicio prudentum, & possit judicium prudens proportionem physicam advertere etiam in persona, ut eam traducat ad moralia, hinc dari poterunt etiam personæ morales. Dixi moralia infundari proportioni naturalium, si ea proportio sit ad mores necessaria; quia multa dantur naturalia, ad mores non translata. Posito autem quod sint etiam personæ morales, debent etiam esse & dignificativa actionum moralia. Ratio: quia in physicis dantur dignificativa physica: Ergo & in moralibus, debent dari dignificativa moralia; quod utrumque in hoc fundatur, quia dantur actiones dignæ moraliter, ut ostendit inductio; & quia dignitas rei, est innexa ipsi rei, quæ dicitur digna, aliàs esset digna sine dignitate: Ergo debet habere principium formaliter dignificativum; ne detur principium sine principio. Porro si dantur dignificativa moralia, si dignificativum morale non erit infinitum, aut æquale alteri infinitudini, nec actio erit moraliter infinita aut æqualis alteri infinitudini; quia esset sine principio dignificante dignificativum, quod implicat; daretque aliquid id, quod non habet, quæ omnia absurda. Quia autem dignificativum satisfactionis ponibilis à creatura, comparatè per ordinem ad offensam infinitam, non est infinitum, & si esset, non esset æquale, ideo nec satisfactio æqualis erit. Duplex verò est satisfactio: una quæ est actio satisfaci-entis, est quæ satisfactio activa; alia satisfactio passiva, quæ erit actus ponibilis ab offenso dicente: satisfactum mihi est. Circa offensam quoque discurrendo, illa etiam activè spectata, est actio offensiva, passivè autem spectata, est ipsa indignatio divina, contra illam actionem, sui honoris læsivam, & juris ad illum retinendum. Et de offensa quidem loquendo, si offensa priori modo sumatur, indiget satisfactio activa infinita; quia offensa activa, & sa-

tis-

isatisfactio activa, debent esse duæ rationes, quarum una habeat rationem victæ, & alia rationem victicis, una habeat rationem facientis, ut alius nec moraliter perseveret, & alia rationem sic exclusi; hoc autem fieri non potest, si positâ offensâ activa, non sit satisfactio infinita, idque, vel æquali vel minori infinitudine; infinitudo enim illa, vel majoritas infinitudinis, erit assertiva suæ permanentiæ moralis, adeoque non abolēbitur offensâ, cum id, quod majus est, magis sit assertivum suæ permanentiæ; ut natura magis assertit sibi calidum ut septem, quàm calidum ut duo. Si autem spectetur offensâ passivæ, illa est actus ipse liber Dei, qui ut intelligatur abesse, debet respondere & substitui ut ita dicam, satisfactio passivæ; quæ non poterit sub-stitui, nisi detur exclusivum prioris illius actûs, idq; exclusivum sufficienter; quod exclusivum haberi non potest, nisi ponatur satisfactio infinita, idq; infinitudine æquali; quia si hoc non requireretur, & non esset æquale illud exclusivum, quia esset infinitudini divinæ inæquale: & esset æquale, quia hoc faceret quod exclusivum æquale.

Formatur ex hoc toto Argumentum. Satisfactio pro mortali, debet esse satisfactio dignificata à persona moraliter infinite digna, quia aliàs illa satisfactio, non excluderet vi suâ permanentiam moralem offensæ divinæ, sed non potest à pura creatura dari satisfactio, excludens permanentiam moralem offensæ, quia hoc ipso & esset æqualis, & non esset æqualis offensæ, ut dictum: Ergo satisfactio à pura creatura pro mortali dari non potest.

Punctum Difficultatis 2.

Rationes in Oppositum.

Obicitur 1. Etiam in satisfactione, reperitur excellentia increata, cui satisfit, sicut eadem in peccato reperitur, attollens magnitudinem culpæ: Ergo non minus habebit creaturæ satisfactio, quàm offensâ.

Respondetur. Utrobique quidem reperitur excellentia infinita, sed ita, ut diversimode se habeat: nam in satisfactione ponitur, tantquam diminuens illius excellentiam, in peccato autem, ut augens gravitatem. Et sicut plumbum positum in una parte bilancis, faciens unâ partem bilancis attolli & aliam deprimi, non est ratio æquandi utramque partem; ita nec in præfenti, excellentia Dei, erit ratio talia æquandi.

Obicitur 2. Habere tantum de vi satisfaciendi, quantum habet offensâ gravitatis, spectat nonnisi ad recompensationem justitiam, nec est necesse, ut satisfactio tantum habeat quoad entitatem, sed sufficit, ut habeat tantum in genere moris: Ergo hæc satisfactio poni potest à creatura pura.

Respondetur. Tantitas satisfactionis, si sit ex debito rigorofo, ad justitiam rigorosam spectat, nec debet haberi in satisfactione pro mortali. Tantitas tamen satisfactionis, dicens simpliciter commensurationem ad id, cui, secundum merita objecti, impendenda est Nego, quòd spectet ad justitiam rigorosam. Et ita, si præcipiat Sacerdos; dic pro pœnitentia *Pater noster*; si non dicas, non peccabis quidem contra justitiam, sed non facies satis pro pœnitentia; sic & in præfenti. Quòd autem dicit obiciens, sufficeret ut satisfactio sit moraliter æqualis offensæ, id verum est; sed negatur posse id haberi, si satisfacit pura nonnisi creatura.

Obicitur 3. Cum Vasquez disp. 2. hic. Satisfactio pro injuria propria illata hominibus, quantumvis excellentibus, semper habet rationem restitutionis; contingit tamen inter homines, aliquando unum ita peccare, ut non irroget injuriam propriè, sed nonnisi comuni quodam genere injuriæ, nempe non servando præceptum ejus, & hoc genus non infert damnum ullum, licet, si expressè contemnuntur leges, possit aliquo modo lædi honor Principis; cæterum injuria facta Deo à nobis, non est injuria contra ipsum, cum nullo genere peccati, illum in bonis suis lædere possimus. Jam ergo urget Vasquez, gravitatem offensæ, non crescere ex dignitate ejus, in quem peccatur, si illa offensâ habeat solum communem rationem injuriæ; nam etiam in offensâ speciali, quæ committitur per furtum, non crescit ratio offensæ ex persona cui fit: perinde enim est, furari centum Regi, atq; alteri.

Respondetur. Satisfactionem pro injuria, habere quidem semper rationem restitutionis; quia est semper satisfactio debito alicui; sed non habet semper, etiam in creatis, rationem restitutionis rigorosæ, quia non omnis offensâ est injuria rigorosa, de quo etiam actum in materia de pœnitentia; distinguuntur autem injuria & offensâ, imprimis separabilitate, quia potest aliquis offendi & non injuriari, quia non minorabitur in bonis; distinguuntur item, quia aliud est specificativum & mensurativum injuriæ, aliud specificativum & mensurativum offensæ, injuria enim respicit & formalisatur in æqualitate, ad jus versans circa res, offensâ autem specificatur eo, quòd sit contra dignitatem alicujus, displicentis sibi in hoc, & habentis titulum displicendi, idq; intuitu oppositionis suæ dignitati; denique injuria semper attendit, vel potius recedit à medio rei, offensâ autem contraponit se medio rationis; quâ distinctione injuriæ & offensæ positâ, indubiè poterit esse satisfactio pro offensâ, quæ tamen non habeat conditionem restitutionis rigorosæ. *His positis*

Directè ad argumentum dicitur. Concedo, quòd injuria propria non crescat dignitate personæ,

sonæ, sed nego, quòd non crescat offensæ; disparitas est, quia cum iustitia attendat ad medium rei, hoc què habeatur, quæcunque persona ponat illud medium rei, fit, ut opposita illi injuria, sit secundum inæqualitatem rerum, quæ etiam inæqualitas rerum, eadem erit, à quacunque tandem persona, injuria fiat; consequenter, crescet injuria secundum rerum magnitudinem. Quia autem offensæ attendit ad medium rationis, & in medio rationis est attendentia ad dignitatem personæ, nec medium rationis respectu omnium est idem, bene adhuc poterit, secundum dignitatem personæ, crescere magnitudo offensæ; quod etiam dic de incremento satisfactionis. Dari etiam potest disparitas ex explanationibus supra allatis.

INSTAT 1. Vasquez. Si quis offendat alium, occidendo ipsum, non potest quidem pro tali injuria satisfacere inferior superiori, sed non propter minorem dignitatem personæ satisfaciens; nam etiam superior, non potest æquè satisfacere inferiori pro vita; sed propter defectum boni, quod tale damnum compensare debeat, quia nullum est quod vitam æquare possit.

RESPONDETUR. Hanc rationem esse pro nobis: quia sicut non potest fieri pro vita ablata, satisfactio, eò quòd nullum illi ablatae par bonum recompenlativè reddi possit: ita quia infinita offensæ, non potest à pura creatura par bonum reddi, ideo satisfacere non poterit. Quare autem satisfactio pro vita, non pendeat à persona, pendeat satisfactio pro offensæ, disparitas est; quia satisfactio pro vita nulla est, sed si daretur, spectaret ad iustitiam, quia ad illam spectat, minoratum in bonis restituibilibus, ad æqualitatem reducere: hinc si daretur aliquis, qui haberet potestatem resuscitandi, unus quidem nobilior, alter ignobilior, & uterque resuscitaret, resuscitatio æqualis ab utroque foret; quia esset iustitialis, adeoque attendens ad medium rei, quod idem est, à quacunque persona ponatur, est enim in rebus, quæ eadem sunt, si ve à nobili, si ve ab ignobili ponantur; certè enim sex, tam nobili, quàm ignobili, sunt bis tria. Quia autem satisfactio pro offensæ, attendit ad medium rationis, quod non idem est; ideo si satisfactio habeat diversitatem, ratione nobilioris, vel ignobilioris personæ, etiam satisfactio nobilior vel ignobilior erit. Redire etiam quis potest ad supra dicta, quia si ponatur vita, nullum est prædicatum in ejus ablatione, cui non respondeat prædicatum in resuscitatione, fiet ergo satis illà resuscitatione; secus se habet oblatio satisfactionis finitæ. Rursus, quia quodcunque est motivum odibilitatis mortis, respondebit illi motivum amabilitatis vitæ restituta; jam autem in satisfactione finita, non habetur hoc motivum amandi, quod habetur odiendi offensam. Deinde, quia ab-

latio vitæ, non potest habere perseverantiam moralem cum posita vita; perseverandi autem titulum moralem habet offensæ, si ponatur satisfactio non nisi finita.

INSTAT 2. Idem. Si offensæ & injuria fiat in bonis quæ pecunia æstimantur, quævis persona, quantumvis abjecta, potest etiam Regi satisfacere.

RESPONSUM est, disparitatem esse; quia offensæ in rebus, aufertur per iustitiam, adeoque per medium rei, quod idem est omnibus; offensæ autem in honore læso, non aufertur, nisi attendendo ad medium rationis, quod non est idem omnibus.

INSTAT 3. Si offensæ & injuria fiat in bonis famæ, nulla est persona quantumvis abjecta, quæ personæ etiam excellentiori v. g. regi, non possit satisfacere; sufficit enim, ut etiam vilis homo dicat, se falsum dixisse contra regem.

RESPONDETUR. Condistingui debent, ut dixi, formalitas injuriæ, & formalitas offensæ; formalitas injuriæ spectat ad lineam iustitiæ, tanquam quid ei oppositum; offensæ autem, spectat ad condignam excellentiæ alicujus tractationem, tanquam oppositum illius. Prior illa perficitur per inæqualitatem in rebus, vel quasi rebus, oppositionemque medio rei, hæc posterior per oppositionem medio rationis. Cum autem condistinguantur ista duo, poterit exstingui unum, non exstingui aliud; quia nihil vetat habito medio rei auferente inæqualitatem in rebus, manere adhuc inæqualitatem, secundum medium rationis, vicijus dici potest, quòd retractatione, fiat satis ad tollendam injuriam, non tamen offensam; quia potest adhuc retinere rex animum offensum, etiam contra retractantem, ita ut adhuc habeatur possessio offensæ, quia est tanta persona læsa. Hæc de Antecedenti. Negatur etiam Consequentia; quia cum personæ creatæ sint finitæ, etiā offensæ illarum finitæ erunt, adeoque multiplicatis satisfactionibus, reparabiles; secus autem habet persona divina, & ejus offensæ.

INSTAT 4. Si offensæ fiat in bonis honoris, est quidem verum, quòd persona inferior non possit, æquè satisfacere excellentiori; hoc tamen inde fit, quia in hominum æstimatione, pro nihilo fit, hominem abjectum, submitti excellenti; cæterum etiam potest dari casus, in quo talis persona satisfaciatur excellentiori, v. g. eruendo excellentiorem è manifesto periculo vitæ.

RESPONDETUR. Si satisfactio pro honore læso facta à persona ignobili, pro nihilo in moralibus æstimatur, ergo infinite minus æstimari debet satisfactio creatæ, pro divino honore læso. Illud quod additur de vita regis defensione, non servit pro præsentis; quia cum persona regis sit finita, nec habeat in se rex principium, omnem suam fortunam complendi, possitque habere indigentiam boni æqualis, ei, quod amittit per

per dishonorationem; ideo illi potest fieri satis ad æqualitatem pro honore læso: Deus autem offensus, est persona infinita, nec habet ullius boni indigentiam, talem, quæ afferat illi bonum æquans indignitatem offensæ, ab illa satisfactio-
ne abolendæ.

INSTAT 5. Inter homines, hoc genus offen-
sæ afferens inæqualitatem in bonis honoris, est
contra iustitiam, & ita satisfactio poterit esse ex
iustitia; offensa autem erga Deum, non est con-
tra iustitiam: Ergo in præsentī, nullum potest
desumi argumentum ex satisfactione, quæ fit
inter homines, pro læsione honoris.

RESPONDETUR. Posse quidem sub aliqua
formalitate satisfactionem pro honore læso, esse
iustitiam inter homines, posse tamen spe-
ciare ad virtutem, quæ appellatur cultus excel-
lentia, non respiciens debitum rigorosum, sed
meritum excedentia. Sed quicquid sit de hoc,
non exinde arguitur impossibilitas satisfactionis
puræ creaturæ pro mortali, quia debet esse ex
iustitia, sed ex eo, quia satisfactio in moralibus,
quamvis non sit iustitialis, desumitur à persona
satisfaciēte, offensa autem à persona læsa.

INSTAT 6. Si loquamur de offensa & inju-
ria, quæ non est contra iustitiam, sed in sola
transgressionē mandati Principis, pro hac trans-
gressionē præcepti, unusquisque subditus pot-
est satisfacere: Ergo & in præsentī idem di-
cendum.

RESPONDETUR. Distinguendas esse etiam
hic: formalitatem offensæ, & formalitatem in-
obedientiæ; & ex dictis potest concedi, quod
unusquisque pro inobedientia satisfacere pos-
sit, secus pro offensa; negari etiam potest con-
sequentia, quia inæqualitas inobedientiæ stat,
in non ponere quod mandat lex, vel in ponere
quod vult non poni; hinc si postea fiat obedi-
entia, auferretur jam inæqualitas: quia non po-
nere, per ponere, ponere per non ponere tol-
lentur; quid autem erit sublativum infinitæ
offensæ?

INSTAT 7. Attendendo ad id genus offen-
sæ, quod in sola transgressionē consistit, non est
vera in universum doctrina, eò maiorem esse of-
fensam, quanto vilior est persona; siquidem
potius eò maior est offensa, quanto maior est
persona: nam majus est peccatum dignioris
personæ, in transgressionē præcepti, contra
Deum.

RESPONDETUR. In peccato, condistin-
guendam esse formalitatem malitiæ, & forma-
litatem offensæ; formalitas malitiæ erit maior,
quò persona dignior, nam major se bono oppo-
nit illoque spoliatur. Quod autem attinet ad for-
malitatem offensæ, illa universaliter desumitur,
à dignitate personæ offensæ, nec potest in oppo-
situm instantia afferri.

ADDO. Si per impossibile peccaret Deus,
quænam esset comparatio peccati illius, ad pec-

catum mortale creaturæ contra Deum: Sup-
posita distinctione formalitatis malitiæ & for-
malitatis offensæ, quod attinet ad rationem
malitiæ, in omni suppositione, majus erit, pec-
catum à Deo positum, in ratione malitiæ; quia
auferret majus bonum, hoc est, sanctitatem il-
lius infinitam; deberet item auferre ipsum esse
existentiæ divinæ; unde ratione illorum bo-
norum, quæ auferret, illud peccatum esset ma-
jus in ratione malitiæ; sicut & ex eo, quia fie-
ret cum majori advertentia, majori voluntario,
majori dissonantiâ. Quod attinet ad formalitatem
offensæ, imprimis, sicut supponitur per
impossibile peccare Deus, ita potest supponi per
impossibile, vel peccare contra Deum distin-
ctum à se, vel contra seipsum. Si peccet
contra seipsum, erit illud peccatum majus in ra-
tione malitiæ, sed non habebit rationem offen-
sæ: quia nemo offendit seipsum, sicut nec inju-
riat; si autem peccaret tunc Deus per impossi-
bile contra Deum distinctum, si peccaret con-
tra æqualem, non esset peccatum illud Dei, æ-
quale peccato ponibili à creatura, in ratione of-
fensæ, sed minus. Ratio: quia ille æqualis
Deus, non posset illam offensam taxare suâ di-
gnitate, tanquam excellentiore, cum non esset
excellentiore respectu illius Dei: jam autem ta-
xare potest offensam, quam ponit creatura, in-
finita excellentia, Dei, præ creatura. Si autem
offendat minorem Deum, minus esset illud pec-
catum præ peccato creaturæ in Deum, quia &
taxativum minus. Si autem ille Deus offensus
foret major Deo offendente; qualis esset com-
paratio illius majoritatis, ad majoritatem Dei
respectu creaturæ, talis etiam esset excessus in
ratione offensæ.

OBJICIT 4. Idem. Offensa Dei, non est in-
juria Dei, sed est aliquid quod in nobis Deo dis-
plicet; ut igitur talis offensa à nobis tollatur,
sufficit formam contrariam, esse tantæ bonita-
tis, ut eâ constituamur Deo grati.

RESPONDETUR. Non debet offensa con-
cipi per modum solius displicentiæ, multa enim
displicent, quæ non offendunt; sed displicen-
tia ut sit offensa, debet importare oppositionem
honoris, quod fit in omni peccato. Deinde, ni-
hil creatum est tale, quod nos ita gratos reddat
Deo, ac ingratos reddit peccatum, cum ipsa
gratia per nos, seclusâ condonatione, non sit
abolitiva peccati.

INSTAT Idem. Contritio potest delere ma-
culam peccati; Ergo etiam potest delere of-
fensam.

RESPONDETUR. Seclusâ condonatione
divina, contritio non potest delere peccatum.

OBJICITUR 5. ex Rosner. Sunt multa infe-
rioris ordinis, quæ possunt adæquare res supe-
rioris ordinis, ut argento multiplicato, æqua-
tur aurum: Ergo idem dicendum de satisfactio-
ne, posita à pura creatura, pro offensa mortali.

RESPONDETUR. Sunt etiam aliqua quæ æquare se non possunt unquam; sicut multiplicata perfectio muscæ, non æquat hominem. Ea ergo æquare se possunt, quæ tantum habere possunt ex sui multiplicatione, quantum habetur in alio non multiplicato, vel in æstimatione morali, vel in ordine ad præmium, vel in ordine ad vitam humanam.

INSTAT 1. Idem. Cur satisfactio creaturæ non erit ex istis, quæ cum inferiora sint, si multiplicentur, æquant id, quod superius est.

RESPONDETUR. Ea sunt inadæquabilia, quorum unum est finitum, aliud infinitum, talis autem est satisfactio creaturæ, & sicut multiplicata finitudo, vel infinitudo creata, non est æquabilis infinitudini divinæ, sic nec satisfactio æquabitur offensæ illius. Argentum potest æquare aurum, quia in ordine ad emptiones idem præstat, quod valor auri; in nullo autem genere potest esse æqualitas, inter finitum & infinitum, inter creatum & increatum.

INSTAT 2. De hoc ipso quæritur, quare satisfactio puræ creaturæ & offensæ Dei non sit in eodem ordine morali?

RESPONDETUR ex eo, quia finitum non potest esse in eodem genere morali cum infinito.

INSTAT 3. Fit hic circulus vitiosus: quia si quærat, cur pura creatura non possit satisfacere pro mortali contra Deum? respondetur: quia habet infinitatem; si quærat, quare habet infinitatem? respondetur: quia est contra Deum.

RESPONDETUR. Sicut ex notificata aliunde filiatione, sine circulo per regressum notificatur paternitas; ita aliunde cognitâ infinitate peccati contra Deum, potest notificari impossibilitas satisfactionis.

QVAERES. Quomodo erit obligatio puræ creaturæ ad satisfaciendum pro mortali, si pro illo satisfacere non potest, cum nemo obligetur ad impossibile. Dicunt aliqui: Satisfactionem ad æqualitatem pro peccato mortali proprio, esse impossibilem puræ creaturæ in aliqua circumstantia, sed non in omni; sicut enim si homicidæ possibilis esset resuscitatio hominis occisi, communicatâ miraculosè resuscitativâ, teneretur homicida ex iustitia resuscitare, ita & pura creatura, quamvis, quamdiu est pura creatura, non possit Deo ad æqualitatem pro mortali satisfacere, obligabitur ad hoc, si assumatur ad unionem hypostaticam, in qua suppositione jam hoc esset illi possibile. *Sed id*

NON SATISFACIT. Tum quia & teneretur in aliqua circumstantia pura creatura satisfacere pro mortali, & non teneretur: teneretur ut supponitur, non teneretur autem, quia si illa circumstantia in qua teneretur pura creatura satisfacere, facit illam non esse puram creaturam, in nulla circumstantia, pura creatura, te-

nebitur satisfacere, siquidem illa ipsa circumstantia, jam non esset circumstantia puræ creaturæ, ut in præsentī contingeret; quia non est pura creatura, creatura assumpta ad unionem hypostaticam. Tum quia paritas allata non tenet; quia in casu antecedentis non foret ulla circumstantia, in qua destrueretur formalitas obligati, idem enim homo maneret, quod in præsentī non esset, ut dictum immediatè. Tum quia nego, eo casu, si, per possibile vel impossibile, assumeretur natura individua quæ peccavit, teneri eam satisfacere pro mortali in ante commissio. Ratio: quia natura illa quantumvis peccaverit, vi unionis hypostaticæ evahitur ad conditionem naturæ, de qua quidem verum erit semper dicere, peccavit, sed ita, ut eximatur ab omni macula, adeoque obligatione satisfaciendi: quod ipsum probatur; quia sicut illa natura ita assumpta non potest dicere: Ego peccavi, ita non potest dicere: Ego satisfacio pro peccato meo; seu, satisfacio, pro quo debeo; quod autem non posset hoc dicere illa natura, ratio est: quia illa propositio esset falsa, committereturque mendacium, quia in verbo: Satisfacio pro peccato meo, & in verbo: Obligor, involvitur persona prima satisfaciens: quæ non potest de se dicere, quod peccaverit, quod obligetur, mentiretur enim de se, & contra se, Deus assumens; qui nec peccavit, nec obligatur: habetque se illud peccatum respectu naturæ assumptæ, quasi alienum; & sicut pro peccato alieno non obligatur satisfacere, ita nec pro dicto peccato.

Quod attinet ad casum antecedentis, hoc sensu teneretur ille homicida ex iustitia, quia illud quod poneret, procederet secundum medium rei, ad quod attendit iustitia. Potest tamen quis dubitare, an esset tunc obligatus, idque obligatione strictè iustitiae? Ratio dubitandi hæc posset esse, quia per accidens est, quod ille homo habeat communicatam sibi resuscitationem, tuncque veniens aliquis ad pinguiorem fortunam, teneretur restituere, quando verè ante illam pinguiorem fortunam obligabatur, ut ostendit inductio; jam autem ille homo, ante illam collatam resuscitativam, non obligabatur. Et certè non apparet, quando nam hæc obligatio oriretur in dicto homine? non ante datam potestatem, quia obligaretur ad impossibile: non post datam potestatem, quia quid esset inductivum illius obligationis? si enim cum erat de facto homicidium in actu, non produxit hanc obligationem, quomodo jam transactum producet illam? dicere autem quod produceret obligationem sub conditione, est arbitrarium: quia obligationes iustitiales sunt obligationes reales, adeoque ad realia attendentes, non autem ad suppositiones, quæ formantur à nostris intentionibus, ut formatur hæc: Si homicidæ resuscitativa communicaretur.

Hinc

Hinc aliter ad propositam questionem dici potest; Non esse illic obligationem, vi cuius dicatur: Satisfac, quia potes: sed est obligatio, vi cuius distat; Tantum onus incurristi, & ita gravaris, ut non sit tibi modus, quo te ab hoc gravamine eximas, prior ille modus convenit debitis solutibus, posterior insolubilibus, v. g. homicidio perpetrato.

Punctum Difficultatis 3.

Deduciturne id bene ex titulo Servitutis?

Ripalda de ente supernaturali Disp. 97. n. 19. ita discurre. Peccatum grave redigit hominem, in conditionem purè servilem, repugnantem amicitiae, & filiationi Dei, servitus, est conditio, quā homo subditur alteri, tanquam domino, qui, iure possit exigere ejus obsequia pro libito, hæc ipsa servitus respectu Dei est duplex: altera ingenua, & nobilis, communis etiam amicis, quæ fundatur in dominio supremo Dei, quod à se abdicare non potest, & jus tribuit exigendi & præcipiendi etiam amicis, & filiis, quas voluerit actiones: altera ignobilis & infamis, propria conditionis purè servilis, quā homo incapax redditur, ut ametur & tractetur, tanquam amicus, sed ut tanquam purè servus, tractetur; ita ut quamvis Deus, priori titulo excellentiæ, non esset Dominus creaturæ rationalis, & omnium obsequiorum ipsius, adhuc Dominus esset peccatoris, & omnium ejus actionum, titulo servitutis peccati; & cum satisfactio pro peccato hominem liberare debeat à servitute peccati, liberareque non possit, nam nullum est obsequium talis servi, quo posito, non possit aliud exigere Deus, ideo illud non erit sufficienter satisfactivum.

DICENDUM est. Non rectè deduci impossibilitatem satisfactionis ponenda, à pura creatura pro mortali, quia per illud homo, evadit servus.

PROBATUR 1. In creatura, redacta ad ordinem servi ignobilis considerari potest, & ratio servi, & ratio ejus, quod, & quantum affert servus, tunc quæro, si spectetur illud præcisè, quod affert, & quidem ut supponitur Supernaturale, vel est æquale offensæ mortali, vel inæquale? si inæquale; Ergo aliunde habetur inæqualitas satisfactionis pro mortali, & non à servitute; de quo ipso quæro, quare sit inæquale? & illud inæqualitativum, si sit legitimum, erit ratio, cur puta creatura non possit pro mortali satisfacere. Si æquale: destruis principium morale, quod satisfactiones, fumant dignitatem à persona, & offensæ, magnitudinem ab eo, qui offenditur; si quidem jam inæqualis persona, potest æquale ponere, offenso infinito. Ergo ulterius etiam ratio servi non obeat, quominus illa satisfactio sit æquata; quia si servus reddat centum, quod

furatus est, etiam si sit servus, ponit æqualitatem: Ergo etiam, si peccator, qui evasit servus, offert tantum placationis, quantum erat offensæ, æquabit offensam, nec ei ratio servi officiet.

Hic ipse medius terminus sic aliter proponitur: Non implicat contradictionem, ut Deus dimittat creaturam ex conditione servitutis, à peccato oriundæ, & tamen retineat jus exigendæ satisfactionis pro offensæ. Tum quia nulla in hoc repugnantia. Tum quia potest dimittere Deus jus irascendi culpæ, & non jus exigendæ pœnæ; Ergo & in præsentī poterit dimittere jus domini, & non jus exigendæ satisfactionis. Tum quia ratio servi, & ratio obligati satisfacere, sunt rationes diversæ, nec est ratio, cur priori ratione oblata, non possit manere posterior, quo posito: Quæritur; vel jure servitutis ablato, potest creatura pro mortali proprio satisfacere, vel non potest? si non potest, ergo hoc aliunde oritur, & non ex servitute: si potest, ostendatur quæ sit tanta dignitas operis ponendi à creatura, quæ æquet indignitatem offensæ, redibuntque argumenta supra facta, pro nostra sententia.

Hoc ipsum sic aliter proponitur: Sicut in principis ipsius Ripalda, potest Deus obligare potestatem suam moralem ordinariam, illāque se abdicare, retentā potestate absolutā, cur non poterit retento dominio absoluto, jus per peccatum acquisitum obligare, eoque se spoliare? quo casu, quæro: vel potest Deus hanc conditionatam formare? Esset æquale hoc opus, si non à servo proficisceretur; vel non potest illam formare? si non potest cur non? & quid illud, videt in actione illa, inæquale ad offensæ gravitatem, & quidem independentem ab incurfione servitutis? ex quo inferetur, quod illa impossibilitas satisfaciendi, non oriatur ex servitute. Si potest; quomodo illud æquale, non deiciet ipsam suppositionem servitutis? sicut enim ex eo contrahitur debitum, quia non redditur tantum, quantum acceptum est, redditioque illa destruit suppositionem debitoris, quia illa suppositio oritur, ex non datione Tanti: Ergo etiam destrueretur suppositio servitutis, quæ ideo perseverat, quia non redditur tantum, & sicut ex eo, quod reddat qui debet, non deicitur æqualitas redditio- nis, imò auferetur suppositio debitoris; ita & auferetur suppositio servi, si reddatur hoc, quod, quia non reddebatur, erat servus. Et certè, pone per impossibile, creaturam esse servam peccati, ponere tamen æquè dignam satisfactionem atque est Theandrica, auferetur hoc ipso suppositio servitutis; Ergo etiam si ponatur æquale offensæ, auferetur suppositio servitutis. Adde, quod pro causali afferri potest, cur duret illa servitus? quia non est positum æquale; Ergo si ponatur in se æquale, hoc ipso auferetur suppositio servitutis peccati.

PROBATUR 2. Tum quia non deducit Ripalda, prædictam impossibilitatem satisfactionis

ex dominio Deialto: Ergo nec potest deducere ex dominio acq̃sistio, titulo peccati. Antecedens probatur. Quia non apparet, ubi hoc doceat Ripalda. Deinde, qui vi hujus doctrinæ, sequeretur, quod etiam satisfactio à Christo posita, non sit æqualis offensæ mortali, quia & hæc à Deo alio titulo exigi posset. Tum quia vi hujus doctrinæ sequitur, quod pro alieno mortali possit creatura satisfacere, quia hoc quod illam impediret ne satisfaciatur, est ratio servi; (si enim non est ratio servi, ergo non universalis redditur ratio, cur pro mortali non possit satisfacere creatura) supponitur autem illa altera creatura Sancta: adeoque non incurrisse titulum ne possit satisfacere pro mortali. Tum quia hoc jus, vel acquireret Deus respectu operum in peccato faciendorum, vel respectu operum post peccatum faciendorum: si respectu operum in peccato faciendorum: Ergo & acquirit jus Deus, & non acquirit; acquirit, ut supponitur: non acquirit autem, quia jus non potest habere in nihil, in nihil autem haberet tunc jus Deus, quia peccator, manens peccator, nullum potest satisfactivum opus, Deo præstare; & sicut annihilato homine, non habet Deus jus ad operationes illius hominis, ita & dum peccator manet peccator, non habet Deus jus ad operationes illius satisfactivas, cum illæ in statu mortalis peccati, nullæ haberi possunt. Si autem acquirit jus ad operationes transacto peccato ponendas; illas non exigit Deus titulo servitutis, verè enim per gratiam transfertur homo in libertatem filiorum Dei, juxta illud Pauli: *In libertate, quæ Christus nos liberavit, stete, & nolite iterum iugo servitutis subjici*, ad Galat. 5. Videturque hoc ipso, quia remittitur peccatum, remitti servitus ex peccato: Ergo & remitti titulus, ne opera illa sint satisfactiva. Ergo saltem tunc ponit ille homo, tam dignum opus bonum, quam indignum est peccatum, quod tamen non docetur communiter.

PROBATUR 3. Quia SS. Patres pro ratione: Cur pura creatura, non possit satisfacere pro peccato, non reddunt; quia peccatrix est, sed quia creatura est, quia Deus non nisi satisfacere potest, &c. videatur supra citatus Augustinus & Basilius, habet similia Leo serm. 1. 4. 10. de Nativitate. *Si non esset Deus, non afferret remedium.* Fulgentius de Incarnatione & Gratia, c. 4. *Nulatenus natura humana ad auferendum peccatum mundi sufficiens atque idonea foret, nisi unione Verbi.* Et lib. 2. ad Trasimundum c. 2. *Sed hoc, inquit, nunquid posset homo per solum hominem, aut in solo quolibet homine reperire? nullo modo.* Eucherius hom. 2. de Paschate. *Absolvere, inquit creaturam, creatura non poterat.* Anselmus lib. de Reparatione generis humani c. 2. *Nec illa (supple natura humana) nec quicquid Deus non est, poterat pro hoc satisfacere.* Ex quibus inferitur, quod re-

currere ad servitutem peccati, non sit recurrere ad rationem à SS. Patribus prædoctam.

CONFIRMATUR. Quia si nihil obstat, impossibilitatem satisfaciendi pro offensa, debemus revocare in aliquid essentiale creaturæ, quale est ipsum prædicatum creaturæ, quod probatur. Quia sic fundata impossibilitas satisfaciendi attollit dignitatem Dei, supponiturque, quod hæc elevatio dignitatis divinæ non implicet: jam autem recurrere ad servitutem peccati, non est fundare impossibilitatem satisfactionis, in aliquo essentiali creaturæ; nam ipsum peccare, non est de essentia creaturæ.

OBJICIT 1. Ripalda. Peccator dicitur servus peccati, venditus peccato, dicitur in servitutem redactus, dicitur redemptus à peccato.

RESPONDETUR. Haberi quidem phrasas Patrum, quæ docent servos nos fieri peccati, ratioque redditur in scriptura; quia à quo, quis vincitur, hujus etiam servus fit, jam autem peccando, à peccato vincimur, consequenter peccato reddimur servi. Sed non habetur, quod peccato efficiamur servi Dei. Unde illud Scripturæ: *Et dixisti non serviam, ipse quoque Ripalda citans Anselmum, Augustinum, Origenem, advertit, quod peccando homo animam suam diabolo & creaturis vendat; sed quod per hoc reddatur servus Dei, non habetur in scriptura, nisi trahere velis parabolicam aliquam locutionem, quæ sola non evincit, contra alias manifestas phrasas, afferentes, nos reddi servos peccati. Sed quidquid sit de hoc. Concedo, peccato, reddi hominem novo titulo, servum Dei. Concedo quod ipsa servitus, possit, ut ita dicam, esse inchoata ratio, cur pura creatura non possit pro mortali satisfacere? sed nego, quod sit ratio ultima, & ostensiva, ipsum illud, quod offertur, etiam independentem à servitute, esse quid inæquale. Quod autem hæc non sit ultima ratio, ostendit vel ipse interrogatio legiti- me formabilium processus, quæro enim, cur pro mortali non possit satisfacere pura creatura? (suppono interim proprio) Respondebis, quia evadit serva peccati, quæro hoc ipsum, quod tradit illa creatura serva peccati, estne æquale, si non procederet à servo? & hic jam non poterit recurri ad servitutem.*

INSTABIS ex Ripalda. Jus quod contingit diabolo & creaturis ex hac venditione, quæ se peccator illis vendit, non contingit absque libertate Dei. Ergo acquirit tunc jus Deus, tanquam supremus Dominus.

RESPONDETUR. Quod quantumvis peccatum contingat, non absque libertate Dei, potius tamen tunc lucratur diabolus quam Deus, quomodo ergo tunc acquirit jus Deus? sed concessio etiam, quod tunc acquirat jus Deus, quæ- rere restat: An illud quod offert, esset æquale peccato, in vi satisfactiva, si non offerretur ab eo, in quem, tale jus novum, acquisivit Deus?

OBJI-

OBJICIT 2. Idem. Deus ratione peccati acquirit in omnia peccatoris obsequia jus, quo possit exigere, & peccator teneatur præstare: Ergo ratione peccati Deus constituitur Dominus. Antecedens probatur. Tum quia Deus titulo peccati potest obligare peccatorem ad patiendum pœnas æternas, ergo & ad reddenda obsequia, potest enim pœna ad arbitrium iudicis in obsequium Reipubl. converti. Tum quia iure gentium homo captus, efficitur servus victoris. Tum quia Christus Dominus titulo redemptoris, acquirit jus in omnia nostra opera: Ergo & Deus titulo commissi peccati. Tum quia Deus ratione peccati potest hominem constituitur servum alius, ergo & suum.

RESPONDETUR. Imprimis concedendo totum, sed quærere restat, an id, quod offertur sit æquale, demptâ conditione servitutis? Deinde consequenter ad dicta supra, negatur Deum acquirere tunc jus, in illa opera, quia acquireret jus in nihil, ut dictum supra, è contra, acquisitio juris ad affligendum pœnis, non est acquisitio juris in nihil; sicut & traditio peccatoris in servum homini, non esset traditio ad nihil; quia ille stante peccato, posset exercere actiones, per ordinem ad illum alium hominem; cum non posset exercere actiones satisfactivas in peccato. Negatur item, quod Deus peccato vincat hominem, sed vincit illum diabolus vel creatura alia. Illud quod affertur de Christo, disparitatem duplicem habet. Imprimis, cum suppositio Redemptoris, ferat secum titulum capitis, influentis esse gratiæ, gratia autem affert titulum ad operationes gratiosas, hoc ipso poterit Redemptor acquirere jus, vi redemptionis, in actiones illas; vi autem peccati, esse illud gratiosum, & operationes gratiosas satisfactivas, amittuntur, adeoque redditur illud jus nullum, seu in nihil. Deinde, quia cum redemptio illa ponatur actionibus Theandricis involventibus dignitatem Personæ divinæ, hic ipse titulus sufficiens est, ut se illi creatura subdat cum suis obsequiis, jam autem ex dictis, peccatum non efficit servum Dei, adeoque non affert titulum illius obligationis.

OBJICITUR 3. Satisfactio æqualis, debet liberare creaturam à servitute, quam contraheret per peccatum; at pura creatura, nullis obsequiis id potest præstare, quia potest Deus talia obsequia exigere infinita, multitudine, duratione &c. nam potest omnia possibilia obsequia exigere.

RESPONDETUR. Concesso hoc toto, quærere restat, si hoc titulo hæc obsequia non exigerentur, essentne æqualia, illi servituti auferenda; quæraturque undenam ista inæqualitas oriatur: Et certè, pone per possibile vel impossibile, creaturam, quæ erat serva reddita peccato, alium ad unionem hypostaticam, hoc ipso actione sua satisfactiva posset evadere ad ipsius

tituli extinctionem. Si ergo aliunde non supponatur, quod non possit creatura actiones ponere extinctivas suppositionis servitutis, hoc ipso non probatur, quod pro mortali offensa, satisfacere pura creatura non possit.

INSTABIS. Potest deleri peccatum manente jure Dei in satisfactionem offensa.

RESPONDETUR. Concedo totum, quærere restabit, cur illud jus à creatura extingui non possit?

OBJICITUR 4. Per statum gratiæ non extrahitur peccator ab omni servitute peccati, sed à pura solum servitute; nam licet justus non possit à Deo tractari ut pure servus, cum sit amicus & filius: potest tamen tractari ut servus, & debitor obsequiorum ratione peccati.

RESPONDETUR. Etiam hoc concessio restat quærere: Si tali titulo non exigerentur hæc opera, essentne satisfactiva? deinde si dicatur à certis non nisi servitute liberari per gratiam, non accipiuntur phrasæ Patrum ut sonant, quæ sine addito enuntiant, per gratiam nos liberari.

OBJICITUR 5. Hanc ipsam esse rationem quâ utitur S. Anselm. lib. 1. Cur Deus homo c. 5.

RESPONDETUR. S. Anselmus hoc tantum dicit, quod, si creatura fuisset à creatura redempta, evasisset redemptricis creaturæ serva, si illius serva, non æquè digna ut ante, quia ante erat serva Dei, nunc foret serva etiam illius creaturæ redemptricis, sed inde non sequitur, ultimam rationem, quare pura creatura pro mortali satisfacere non possit, esse, quia est serva.

Punctum Difficultatis 4.

Deduciturne id rectè ex eo, quia mortale reddit indignum qualibet amicitia Dei.

PEREZ in manuscriptis de proposita quaestione sic discurrit. Sumpto quocunque actu bono, v. g. dilectione Dei super omnia, aut attritione, major est indignitas & demeritum peccati mortalis, quàm meritum & dignitas contritionis; quia quodlibet peccatum mortale constituit peccatorem indignum quâlibet amicitia Dei, & dignum amissione cujusvis gratiæ & beatitudinis: nullus autem actus puræ creaturæ, constituit operantem dignum qualibet amicitia Dei, & consecutione cujusvis gratiæ & beatitudinis; jam autem ut dignitas actus puræ creaturæ, æqualis esset indignitati peccati mortalis, necesse erat in tanta gratia & gloria, hominem constitui per contritionem, quàm indignus constituitur per mortale, quod non convenit ulli actui puræ creaturæ, quia tali actui, sufficeret recompensatio per determinatum gradum gratiæ & gloriæ.

DICENDUM est. Non rectè id exinde deduci.

PROBATUR Examine fundamenti allati. Sit lux solaris vel candelæ, privatio illius lucis faciet

faciet tenebras, quia tenebrae expellunt omnem possibilem lucem, eique opponuntur: tamen si ponatur lux, determinatam nonnisi illuminationem afferens, sufficienter tollentur omnes illae tenebrae; & quod determinatam illuminationem afferat illa lux, non obest quominus expellat omnes tenebras; Ergo etiam quantumvis poneretur, quod peccatum reddat indignum omni possibili gradu gratiae & gloriae, si ponatur unus actus graciosus, merens determinatum gradum gratiae & gloriae, quamvis ille actus non afferat omnem possibilem gradum gratiae & gloriae, erit adhuc sufficienter ablativus, totius illius demeriti. Forma imaginariam similitudinem. Sit demeritum odii sicut tenebrae, sit meritum, sicut determinata lux, extinctio candelae sit peccatum, reaccensio candelae sit amor, v. g. Cum jam meritum transeat in conditione candelae accensae, & privatio lucis in demeritum omnis possibilis gradus gratiae & gloriae, verè reaccensio candelae, erit sufficienter expulsiva, quarumcunque tenebrarum. Cujus utriusque ratio resolvitur in hoc principium. Quia ad hoc, ut auferatur negativa universalis, non est necesse ponere omnia positiva particularia, sed sufficit positio unius, ut ostendit inductio: Quod ipsum probatur. Quia universalis constituitur per particulam *Et*, cuicumque applicabilem; aut potius per particulam *neque*, ut magis directè de negativa loquamur, hujus enim propositio- nis, nullà gratia est dignus peccator, est hic sensus; neque hac est dignus, neque hac, neque hac insuper, vel si vis, explicat id per particulam *Et*, ergo cum destruitur hoc totalitativum, & constitutivum universalitatis, ly scilicet *Neque*, per positionem vel unius, cui jam illud *Neque* applicari non poterit, hoc ipso ruet illa universalis, ruente illo constitutivo, universalitativo, totalitativo. Tum quia ex vi hujus sententiae, ex eo pura creatura non potest satisfacere pro mortali, quia vi mortalis reddit se peccator indignum quacunque gratia possibili; actu autem bono, non reddit se dignum, nisi aliquà gratia Dei, sed hoc non probat, pro mortali non posse à pura creatura satisfieri, quia tunc fit satisfactio pro mortali à pura creatura, quando à pura creatura ponitur contradictorium ei, quod est esse indignum quacunque gratia possibili. Contradictoria enim natura est, oppositam tollere, aliàs idem esset, & non esset; nec habebit jam vires resistendi, asserendique se suae morali durationi, si contradictoria sui ponatur, sed quamvis creatura non reddat se dignam quacunque possibili gratia, sed nonnisi aliquà gratia Dei, ponit contradictoriam, quod probatur; quia vi peccati sequitur verificatio hujus universalis. Non est dignus quacunque gratia possibili: sed potest creatura pura ponere contradictoriam hanc; Est dignus aliquà gratia Dei; dicit enim Perez, quod pura creatura possit ponere actum, me-

rentem determinatum gradum gratiae; Ergo potest ponere creatura contradictoriam illi propositioni. Tum quia, si quaeratur quid sit hominem peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili? nihil aliud in re erit, quam peccatorem habuisse aliquam gratiam, illam amisisse, nec recuperasse; quid enim hoc in re aliud est? sed hoc ut auferatur, non est necesse reddi dignum quacunque gratia possibili, sed sufficit reddi dignum aliquà. Ergo quamvis pura creatura actione bonà non se ponat dignam quacunque gratia possibili, adhuc sufficienter auferetur peccatum. Minor probatur, quia nullum est praedicatum in praedicta indignitate, quod non auferatur, si pura creatura digna evadat determinato gradu gratiae; nam praedicato: *Habuisse*, opponet se *habere actuale*: praedicato: *amisisse*, opponet se *recuperasse* determinatum gradum gratiae; praedicato: *Non recuperasse* opponet se praedicatum: *Recuperasse* aequalem, ut supponitur, gradum gratiae. Et certè, si creatura ponens se dignam aliquà determinata gratia possibili, quamvis non se ponat dignam omni, si inquam non sufficienter auferret Ly: esse indignam quacunque; gratia possibili, exigeretur major recompensa, quam fuerit damnum; quia damnum erat nonnisi determinati gradus gratiae, & in recompensa exigeretur dignitas, ad omnem possibilem gratiam. Quamquam dicere etiam posset quis, quod pura creatura actione bona supernaturali, ponat se dignam quacunque gratia possibili, licet indeterminate sumpta, modò illa sit aequalis praehabita; hoc ipso enim non esset aequalis, si illa dignus non foret. Quod si reddatur eo sensu peccator dignus quacunque gratia possibili, non apparet quid tunc deesset ad condignam satisfactionem, stando in terminis Perez. Tum quia quamvis pura creatura opere bono non possit mereri omnem possibilem gradum gratiae & gloriae; meretur tamen de condigno determinatum gradum gratiae & gloriae. Ergo etiam quamvis creatura opere bono, non sit digna omni possibili gradu gratiae & gloriae, sed nonnisi determinato gradu, adhuc sufficienter satisfaciunt. Tum quia hoc, quod est hominem, peccato mortali reddi indignum quacunque gratia possibili, duo dicit; imprimis negationem omnium gratiarum; deinde, quod illa sequatur ad peccatum perpetratum. Positione unius gratiae, auferetur quidem totalitas negationis omnium gratiarum, ut dictum supra; sed non auferentur particulares negationes, quae durant, & praefuerunt etiam tunc, quando ante peccatum supponebatur gratia in peccatore; nam etiam posita gratia, sunt negationes infinitae gratiarum, in iusto, quod autem non auferantur istae negationes gratiarum, cum peccator justificatur, ratio est: quia negationes auferri non possunt nisi per esse; quia autem esse determinatae gratiae, non est esse re-

liqua-

liquarum gratiarum; licet hoc, quod est non habere reliquas possibiles gratias, non sit peccaminosum, cum habere omnes sit impossibile; si autem non habere gratias omnes, non est peccaminosum, quamvis conversus, non sit dignus omni gratia, non hoc ipso constituetur in statu peccati. Tota ergo difficultas restabit de ipsa indignitate, an scilicet in poenam sint illae negationes, quia autem posita una gratia (quam determinatam posse respondere v. g. actui bono amoris, supponit Perez) jam non erunt illae negationes in poenam, nec ergo oberunt, quominus se restituat tunc peccator, in statum gratiae. Ex quo conficitur tale argumentum. Potest pura creatura actione sua bona, reddere se dignam determinatio gradu gratiae, negatioque dignitatis aliorum graduum, non erit illi peccaminosa. Ergo, quamvis peccator, actione sua bona, non se reddat dignum omni possibili gratia, adhuc sufficienter satisfaciet, & restituet se in pristinum; quia in quo se non restituerit, hoc jam illi non potest imputari ad offensam. Tum quia indubie condonatio divina aufert offensam, neque tamen facit dignum omni possibili gratia & gloria: Ergo nec satisfactio id facere debet, nam ad satisfaciendum sufficit praestare hoc, quod praestat condonatio.

PROBATUR 2. Tum quia alia est formalitas praecisa offensa, & alia indigni, gratia quacunque possibili: quia etiam in creatis, condistinguntur haec nam prius est offendi, postea sequitur, ut sit indignus, donis gratuitis. Quæro ergo de prima illa formalitate, estne in potestate purae creaturae, etiam gratia Dei adjuncta, auferre illam, vel non? si est? ergo non affert rationem, cur a pura creatura non possit fieri satis, quæ quaritur. Sinon est: quæ hujus ratio? non enim jam recurrere poteris ad esse indignum quacunque gratia, quia hoc est posterius. Tum quia quamvis pura creatura, non possit se, actione bona, reddere dignam quacunque gratia possibili; vel potest adhuc se, actione sua ex gratia profecta, reddere dignam determinatam aliquam gratia Dei? vel non potest? si non potest, quare? & hoc potius erit ratio, cur non possit pro mortali pura creatura satisfacere; allataque ratio manca erit, quia non poterit recurri, quod se indignum reddiderit quacunque gratia possibili: quia non quaritur de dignitate ad quamcunque gratiam possibilem, sed de dignitate ad hanc. Si potest: ergo poterit & satisfacere pro mortali; quia quando homo, gratia adjunctus, potest auferre a se mortale, potest etiam facere, ut non reddatur tibi Deus offensus; quia ratio offensa fundatur in illo mortali. Si autem potest homo gratia Dei adjunctus mereri determinatum gratiae gradum, potest a se auferre mortale: Quia gratia in principiis Perez, ita est sublativa mortalis, ut ne divinitus quidem possit stare cum peccato. Tum quia probari deberet, quod debeat

peccator in tanta dignitate constitui satisfactio, in quanta fuit indignitate constitutus per peccatum; cur non enim sufficeret ad satisfactionem, in tanta dignitate constitui, quantam habuit ante peccatum? quærereque restabit, cur id non possit fieri? præcipue cum peccator in principiis Perez, possit adipisci determinatum gradum gratiae.

PROBATUR 3. Principio Negativo. Non implicat contradictionem, ut sit æqualis dignitas contritionis, quanta est indignitas peccati.

RESPONDEBIS. Implicare: quia contritio reddit dignum non nisi determinato gradu gratiae.

CONTRA: Non implicat contradictionem, ut quamvis contritio non reddat dignum, quolibet amicitia Dei, adhuc illa sit condigna satisfactio; cum etiam peccatum, ut dixi, non reddat dignum quocunque odio Dei, sed majori odio reddit dignum, v. g. Christicidium, quam furtum Imperialis, cur ergo non æquabuntur inter se illa contritio & illud peccatum? cum nec peccatum reddat dignum nisi determinato odio; sicut & contritio reddit dignum determinata gratia. Non implicat item, ut quamvis contritio non reddat dignum omni gratia, reddente tamen peccato, indignum peccatorem quacunque gratia, non implicat inquam haberi condignam satisfactionem, modo constituat se peccator in tali statu, qualem habuit ante peccatum, quando poteratur determinato non nisi gradu gratiae.

CONFIRMATUR. Odium quo creatura odit aliam creaturam rationalem, vel reddit odientem indignum quolibet amicitia Dei, vel non reddit? si non reddit, nec peccatum reddit. Si reddit, redibit argumentum negativum. Quamvis odium, quo odit creatura creaturam, reddat illam indignam quacunque amicitia illius creaturae, non implicat contradictionem, ut satisfactionem faciat saltem per actum intensiorem, extensorem &c. ergo, & per ordinem ad Deum, non implicabit id fieri.

OBJICITUR 1. Argumentum allatum in explicatione.

RESPONDETUR. Quamvis homo actu bono amoris post peccatum elicit, non reddatur dignus quacunque amicitia Dei, sufficit quod non reddatur indignus omni, & hæc Responsio erit conformis dictis in prima probatione. Deinde, cum non implicet esse meritum determinati gradus gratiae, hoc ipso erit condigna satisfactio, ut dictum in secunda probatione. Denique non implicat contradictionem, esse illud satisfactionem sufficientem, quod non reddit dignum omni possibili gradu gratiae, ut dictum probatione tertia.

OBJICITUR 2. Peccatum mortale, est recessus efficax, perfectus & culpabilis, a Deo ut ultimo fine; nullus autem actus purae creaturae, est accessus

accessus efficax, perfectus, voluntarius ad Deū. Porro accedere nos ad Deum hoc modo, est re vel jure possidere Deum, per visionem beatificam, & possideri nos à Deo per amorem, quo illum super omnia diligamus; at ad utramque possessionem tam activam, quam passivam, acquiritur nobis jus, per gratiam habitalem. Ex definitione accessus constat, quid sit recessus positivus: erit enim, malitia contraria, & destructiva talis accessus; cum ergo possibile sit, cadere nos actu, omni possessione tam activā, quam passivā divinitatis, & perpetrare culpam contrariam omni ejus possessioni, qualis est culpa mortalis; patet, efficacem culpabilem & perfectum recessum à Deo nos posse incurrere, per peccatum mortale; at penitus est impossibile, ut acquiramus omnem possessionem Deitatis possibilem, divinitas enim semper est magis & magis participabilis à creatura per amorem & visionem. Ergo accessus ad Deum per actum bonum, non potest esse tam perfectus, quam malus recessus per mortale.

RESPONDETUR. Hoc argumentum multum probare, probaret enim, quod etiam cum Deus dimittit culpam, & evadit homo justificatus, quod adhuc maneat illi offensum Deus; quia eo casu adhuc non est dignus omni possibili gradu gratiæ & gloriæ. Rursus probatur argumento, quod actus amoris supernaturalis, sit sufficiens satisfactio pro mortali; quia ille actus est perfectus accessus ad Deum, accedere enim perfecte ad Deum, est re vel jure, possidere Deum per visionem, & possideri nos à Deo per amorem; hoc autē habetur, si quis peccator amet Deum: quia vi actus amoris supernaturalis super omnia, acquirit jus determinatum ad visionem, adeoque saltem æquale præterito: quia etiam præteritum jus, erat non nisi ad determinatum gradum visionis. Rursus etiam per mortale, potest esse recessus major, perfectior, magis voluntarius, neque enim voluntarium illud est infinitum; & tamen hoc non obstat, quominus sit ille perfectus recessus. Ergo nec amori obstat, quominus sit perfectus accessus, quamvis possit dari perfectior. Denique non est necesse recessum & accessum æquiparari; quia recessus à Deo est malum, si malum incurritur totum ex singulis defectibus; accessus autem est bonum, & quia unus accessus non est alter accessus, idē non habetur totum accessus; sed inde non sequitur ulla inæqualitas satisfactionis, si se reddat pura creatura dignam uno determinato gradu gratiæ: quia ad æqualitatem satisfactionis, sufficit, ponere se in tali statu, in quali fuit, cum non erat offensa; & tamen tunc non habebatur jus, nisi ad determinatum gradum gratiæ. Directe dici potest, quod accessus ille non sit perfectus perfectione, quā, in ratione accessus, dari non possit major; sed negando, quod non sit perfectus perfectione, quæ constituat in tali saltem gradu, qui habebatur, quando nondum erat suppositio of-

fensa. Item dici potest. Quamvis pura creatura non accedat amore ad omnem possibilem gradum gratiæ & gloriæ, sufficit, ut accedat ad aliquem, ut dictum supra. Denique dici potest, concedendo totum, & subinferendo: quod non implicet, ut sit satisfactio sufficiens, quamvis homo non se dignum reddat omni possibili gratia, nec ponat omnem possibilem accessum.

OBJICITUR 3. Ille quem ita quis offendit, ut sit dignus, quem injuriā & odio prosequatur offensus, justē spoliatur offendorem omni amicitia juræ; æquissimum enim est, non tractari ut amicum eum, qui voluntariē elegit esse inimicus; at peccatum mortale, est offensa Dei dignissimi amore; ergo est dignus peccator, quem Deus spoliatur omni jure amicitia. Quod verò actus aliquis & obsequium constituat aliquem dignum amicitia alterius, non sufficit ut is, in cujus gratiam obsequium exhiberet, constituatur debitor omnis amicitia.

RESPONDETUR. Hoc argumento probari, quod etiam pro creata offensa, non fiat satis; quia etiam creata satisfactio, non constituit offensum debitorem omnis amicitia. Quod si dicas sufficere ad creatam satisfactionem, ut offensum constituatur debitor alicujus amicitia, idem in præsentia etiam à nobis, secundum dicta superius usurpabitur.

Punctum Difficultatis 5.

Deduciturne id bene ex periculo facilis offensa?

RATIONEM cur sit impossibile, ut pura creatura pro mortali offensa, possit condignè satisfacere: sic proponit Lugo.

Impossibilitas hæc provenit ex magnitudine hujus offensa, quæ licet sit finita, tanti tamen ponderis est, ut pariat hanc impotentiam, nam sicut, cum sit culpa finita, parit tamen indignitatem, quæ meretur poenam infinitam secundum durationem, eod quod illa poena necessaria sit secundum rectam gubernationem, ad arcendum homines à tanta culpa: sic etiam, licet sit offensa finita, postulat tamen condignè non aboleri per satisfactionem finitam: alioquin si scirent homines, Deum condignè placari posse per nostra obsequia, & offensam omnino extinguere, facilius auderent Deum offendere. Et sicut pensatā gravitate culpæ, & proclivitate ad peccandum, condignè statuta est poena æterna, quia minor poena non sufficeret id continendum homines; sic pensata gravitate hujus offensa, & hominum levitate, sequitur nulla hominis obsequia admittenda, pro condigna satisfactione, exceptis obsequiis Christi; qui sicut poterat condignè satisfacere pro poena æterna peccato debita, idque propter infinitam satisfactionem superantē demerita peccati; sic licet peccati offensa exigat non posse deleri nostris obsequiis de condigno, poterit deleri obsequiis Christi.

DICEN-

DICENDUM est. *Non recte exinde deduci, quod à pura creatura condignè non possit fieri satisfactio pro mortali.*

PROBATUR I. Et assumitur hoc principium: Potest non adesse periculum facilis offensæ, etiam posito quod acceptetur satisfactio posita à pura creatura; ex hoc medio sic formatur argumentum. Ex hac sententia sequitur, quod si non adesset periculum facilis offensæ, poni posset satisfactio pro mortali à pura etiam creatura. Hoc autem dici non potest; quia esset possibilis status, in quo pura creatura posset condignè satisfacere Deo pro peccatis; & tamen universales locutiones Patrum significant, quod à pura creatura pro mortali non possit fieri condigna satisfactio. Quod autem possibilis esset talis status, sic probatur. Tum quia videt Deus, per scientiam mediam, seriem intellectualium creaturarum talem, quæ non esset abusura facili acceptatione satisfactionum creatarum. Rursus, possibilis est status, in quo peccaret creatura, eliceretque actus satisfactivos, & post illos elictos, imitaret finis mundi; vel quod, illæ creaturæ satisfaciennes, ponerentur tunc in termino; posset ergo tunc creatura talis dicere; condigna est mea satisfactio, quia non est periculum tuæ offensæ; nemo enim in termino te offendit. Tum quia, vel possibilis est gratia efficax, quæ præstet, ne, ex acceptatione creatarum satisfactionum, oriatur facilitas peccandi, vel non possibilis? Si possibilis, ergo & satisfactio puræ creaturæ possibilis tunc erit; quia ratio illam impossibilis, nempe periculum facilis offensæ, jam tunc non daretur. Si autem est impossibilis talis gratia: da illius implicantiam. Et si Deo efficaciter salvare volenti, nullum humanum resistere potest arbitrium, cur Deo præcaventi suâ gratia periculum facilis offensæ, resisteretur? Tum quia sequeretur, quod, si nescirent homines non acceptari satisfactionem creatam, illorum satisfactio foret condigna; quia si id nescirent, non adesset facilis offensæ periculum. Tum quia non impedit Deum, quominus nolit sciri esse misericors, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod misericordia super exaltet iudicium; nec impedit quominus decernat Incarnationem, quamvis id quoad aliquid offerat periculum facilis offensæ, eò quod dicere possint homines; Abundè est pro nobis satisfactum, & impetrata gratia; etiam post peccatum danda. Ergo etiam non impedit Deum, quominus acceptet creatam satisfactionem, quamvis adsit periculum facilis offensæ; eò quod aliunde huic periculo obviari possit. Tum quia non esset periculum offensæ, si Deus decerneret & revelaret se quemcumque peccatorem ex templò damnaturum, vel si revelaret, se nulli daturum gratiam efficacem post mortale, nisi qui simul ab illo confirmetur in gratia, non revelando, cui id satisfactorius. Tum quia saltem non esset pericu-

lum facilis offensæ, casu quo non posset satisfacere nisi creatura, quæ sit caput cæterarum, idque habens gratiam tantam, quæ nulli creaturæ sit dabilis, quæ non esset caput, &c. Et tamen universalis est phrasis Patrum, quod impossibilis sit satisfactio puræ creaturæ pro mortali.

RESPONDEBIS. Quod istæ instantiæ ostendunt quidem posse tolli tunc periculum facilis offensæ; sed non ostendunt æquè tolli, atque cum scitur, non acceptari pro mortali satisfactionem, nisi positam à Persona increata.

CONTRA. Quia jam hac responsione conceditur, tolli periculum offensæ facilis, posita satisfactione creata, quamvis non ita perfectè, atque dum tollitur non nisi positione satisfactionis increatæ. Ergo ulterius non simpliciter necessaria est ad condignitatem satisfactionis satisfactio increata, sed tantum ad meliùs esse; hoc est ad perfectiùs tollendum periculum offensæ facilis, licet illud amoliat etiam satisfactio creata. Addo, magis sublatum fuisset periculum facilis offensæ, si nec decreta fuisset Incarnatio, aut non applicata pro lapsis; quia tunc cogitassent peccaturi, quod nullum jam superesset remedium; & tamen, hoc non obstante, Deus incarnatus condignè satisfecit. Ergo apparet, condignam satisfactionem merendam non esse, ex præcisa amolitione periculi facilis offensæ.

PROBATUR 2. Tum quia nullus Doctorum, vel Scholasticorum impossibilitatem satisfactionis in periculum facilis offensæ rejecit, erit ergo novitas in Theologia. Cyprianus Serm. de Passionem Domini, dicit, facilitatem veniæ laxare habenas peccatis, quod & nos concedimus; certè tamen Cyprianus exinde non intulit impossibilitatem satisfactionis. Et S. Bernardus aggravat peccata, pro quibus Dominum JESUM & quidem ita oportuit vulnerari; sed nihil ait de periculo facilis offensæ, tanquam reddente impossibilem satisfactionem creatam. Nec certè apud Sanctos Patres vel Scholasticos, hæc propositio: Impossibilis est satisfactio creata, habet hunc sensum; nulla satisfactio creata tollit periculum facilis offensæ; sed semper intelligunt, dignitatem satisfaciens creaturæ, non esse æqualem placandæ excellentiæ diviniæ. Tum quia Deus non movetur periculo facilis offensæ; quia ille qui habet in sua potestate, ne incurrat periculum, non potest moveri illo periculo, quis enim timet impendens malum, quod potest facere ne impendat. Paritas etiam de ordinatione pænæ æternæ non tenet; nam etiam hæc pœna, non esset irroganda, si non foret infinita offensa, ut dictum alibi. Tum quia restat quærere: An possit pura creatura ponere actionem tam gratâ, quæ digna sit, ne Deus attendat ad periculum facilis offensæ, vel quæ faciat ne sit hoc periculum; Si non potest: cur non? & hoc potius erit responsio, cur pura creatura non possit facere satis-

*f

pro

pro mortali. Si potest: Ergo opponis de Patribus, universaliter enuntiantibus, quod pura creatura pro mortali condignè satisfacere non possit.

PROBATUR 3. Restaurando argumenta, quibus voluit solutionem providere Lugo.

1. ARGUMENTUM est; Sequitur ex hac ratione, impotentiam satisfaciendi, non provenire, ex intrinseca inæqualitate offensæ cum satisfactione creata, sed ab extrinseca lege non acceptandi satisfactionem creatam, propter inconvenientiam facilis offensæ, quæ inconvenientiā cessante, cum aliis offensæ sit finita; non videtur cur per obsequia finita satisfieri illi non possit? quod videtur esse contra sensum Patrum.

RESPONDET Lugo. Quod satisfactio hæc non sit iustitialis, adeoque non sistens in hoc, quod est reddere tantum, quantum abstulisti; sed ejus ratio sistit in hoc, dare tantum, quantum sat est, ut offensus condignè placetur ab offensæ priori; potest autem contingere, ut aliquis det tantum, quantum abstulit: & non det tantum, quantum sat est. ne offensus sit in posterum rationabiliter indignatus, quia ad hoc secundum faciendum, pensanda est etiam quantitas periculi, quod subit offensus ex facili placatione, quo periculo attento, taxatur satisfactio condigna, ita, ut illa sit intrinsecè inæqualis, quæ huic periculo non obviat.

CONTRA 1. Sunt instantiæ supra allatæ, quibus probatur tali periculo commodè obviari posse, etiam creatâ satisfactione.

CONTRA 2. Quia aliud est dicere, hoc non est æquale magnitudini offensæ, & simul non tollit periculum facilis offensæ; & aliud est dicere, hoc quidem est æquale magnitudini offensæ, sed non aufert periculum facilis offensæ. Alia hæc duo esse, probari potest: Imprimis; quia providere periculo offensæ, spectat ad prudentiam potius, quam ad excellentiam læsam, exigentia autem satisfactionis spectat, & exigitur directè, ab excellentia læsa. Rursus in humano convictu, ista duo sunt distincta; hinc interdum offensus, post recepta plura obsequia, dicere potest; Ego quidem agnosco illum fecisse plusquam exigat mea offensæ, sed agitur mihi de: *Quid dicent alii.* Ergo apparet ista duo, esse distincta. Quæro ergo, his distinctis, cur non possit finita offensæ Dei, creata satisfactio esse æqualis, in quantum sufficiens satisfactio non tollit periculum offensæ? & si dicas posse hoc fieri, oppones te Patribus, qui in ipsa satisfactionis æqualitate, impossibilitatem agnoverunt; nec potes ad hoc recurrere, quia est periculum facilis offensæ, nam hoc aliud & distinctum caput est; & hic non nisi de priori quæritur.

CONTRA 3. Concedo hanc satisfactionem non esse iustitiam, tamen nego cum Patribus, quod creatura possit reddere tantum Deo, quantum abstulit, attendendo ad rationem offensæ.

Concedo quod ad satisfactionem requiratur, dare tantum quantum sat est, ut offensus condignè placetur; sed quære restat, cur id à pura creatura non possit præstari? Concedo pensandam esse quantitatem periculi; sed quære restat, cur pura creatura præstare non possit, ne jam sit periculum offensæ, id quæ positis suppositionibus raris & omnino extraordinariis. Tum quia argumentum factum sic restauratur. Sublato hoc inconvenienti, quod est periculum facilis offensæ, vel potest satisfacere creatura vel non? Si non: ergo in periculum facilis offensæ, id referri non debet, cum illo etiam ablato non sit satisfactio condigna. Si autem esset satisfactio condigna: Ergo id refert solum in decretum Dei, quod adjungis. Tum quia quod Deus decrevit non acceptare hanc satisfactionem, vel est ex vi præcisè decreti? Ergo de se illa non est inæqualis. Si non præcisè ex vi decreti; da repetitò quæsitam rationem; Cur pura creatura, non possit amoliri suâ satisfactione periculum offensæ, & cur pro illa satisfacere non possit?

2. ARGUMENTUM. Sufficienter tollitur periculum facilis offensæ, eò, quod non possit pro illo satisfieri, nisi viribus gratiæ, quam dare, est non nisi in potestate solius Dei.

RESPONDET Lugo. Tantam esse gravitatem divinæ offensæ, ut oporteat hominem illam apprehendere, tanquam sibi omnino incompenabilem, non solum viribus naturæ, sed etiam gratiæ. Si enim apprehenderetur saltem viribus gratiæ compenabilis, jam aliquo modo facilius redderetur offensæ.

CONTRA. Quæro, quare sit tanta gravitas offensæ, ut debeat apprehendi incompenabilis etiam viribus gratiæ, & cur non sufficiat illam apprehendi, ut incompenabilem viribus solis naturæ? præcipue autem, quia quando aliquis non potest aliquid propriis viribus facere, hoc ipso debet apprehendere illud sibi esse impossibile. Magis item vitaretur periculum facilis offensæ sic, si decreta non fuisset Incarnatio; & tamen hac facilitate manente, est adhuc condigna satisfactio Theandrica: ergo & satisfactio ex gratia, condigna erit, quamvis non amoliatur omnimodè periculum offensæ.

3. ARGUMENTUM est. De facto ex facilitate, quæ Deus remittit peccata, sequuntur eadem & majora inconvenientia, facilius enim homines peccant, eò quod sciant facile sibi à misericordia Dei relaxari culpas; & tamen hoc inconvenientiens non æstimatur de facto tantum, ut debuerit impedire institutionem Sacramentorum, & alia remedia remittendi peccata.

RESPONDET Lugo, aliud esse, quid peccatum postulet per se, ut juxta sui gravitatem vitetur, & aliud quid Deus ex sua misericordia facere possit; qui sicut potest condonare pœnam, quæ rationabiliter exigitur ad terrendos peccatores, ita potest condonare culpam, licet ex hoc

hoc ipso, faciliores reddantur homines ad peccandum.

CONTRA. Tum quia de hoc ipso quaeritur, cur peccatum postulet juxta sui gravitatem, ne attendatur ad quamcunque satisfactionem humanam, cum non postulet, ne ex misericordia condonatione, faciliorentur homines, ad facile peccandum? Tum quia potest Deus culpam & penam remittere, ex misericordia, manente periculo facilis offensae; cur etiam condignè placari creatura non poterit, manente aliquo periculo offensae? Tum quia ne Deus miserans attendat ad periculum facilis offensae, praestet hoc misericordia; ergo ne ad idem attendat, praestet poterit satisfactio creaturae, si aliunde non sit inaequalis; ut non est inaequalis, quia ejus inaequalitas deducitur ex periculo facilis offensae.

Punctum Difficultatis 6.

Deduciturne id bene, quia supponetur pars debiti remissa?

Vasquez disp. 2. c. 5. & 6. ita discurre. Illa satisfactio non est sufficiens & condigna, quae compensat non nisi partem debiti. & de cætero supponit condonationem; jam autem satisfactio pro mortali, semper supponit condonationem; supponit enim condonationem debiti, quod est carere auxiliis gratiae; ergo illa satisfactio non est sufficiens.

DICENDUM EST. Exinde non rectè deduci im-

possibilitatem satisfactionis ponenda a pura creatura. PROBATUR 1. Quia debitum illud carendi auxiliis gratiae, quod condonari debere dicit Vasquez in omni satisfactione, vel pertinet ad culpam, vel pertinet ad poenam? si pertinet ad poenam: Contra est. Tum quia sequitur, putam creaturam non nisi pro poena satisfacere non posse, quia ipsum debitum quod remittitur carendi auxiliis gratiae, spectat ad poenam. Tum quia, si hoc debitum spectat ad poenam, ergo Vasquez non tangit propositum difficultatis: in qua quaeritur, non de poena sed de culpa. Tum quia si hoc debitum est poena, ergo ex principiis Vasquez sequitur, satisfacere pro culpa, puram creaturam posse; quia in principiis Vasquez, pro toto residuo, condignè satisfacit, præter debitum carendi auxiliis gratiae, inter residua autem est culpa. Si autem debitum illud carendi auxiliis gratiae, spectat ad culpam? ergo antequam supponatur esse remissa culpa. Sequela probatur, quia antequam supponatur elicitus esse actus satisfactivus, non supponitur esse remissa culpa, cum vi satisfactionis remitti deberet; & tamen ante illum actum satisfactivum supponitur condonatum esse debitum, carendi auxiliis gratiae; quia antequam eliciatur actus satisfactivus, supponitur haberi gratia, tanquam principium ponendae satisfactionis; consequenter, ante satisfactionem, erit remissio culpae, quia re-

missio debiti carendi auxiliis, quod debitum spectat ad culpam.

RESPONDERI posset, eodem instanti, quo remittitur hoc debitum, conferri gratiam remissivam peccati: adeoque non prius remitti culpam, ante remissionem culpae; sed si res sit de priori rationis, sicut prius ratione est pars una culpae, & postea alia pars seu formalitas culpae, sic poterit & prioritas rationis, in ipsa remissione culpae admitti.

CONTRA. Tum quia vi hujus doctrinae, etiam prius tempore posset remitti culpa, antequam remittatur culpa; quia posset prius tempore, remitti debitum carendi auxiliis, quod est culpa. Tum quia sequitur in principiis Vasquez, quod dum prius ratione remittitur culpa, stans in debito carendi auxiliis, jam aliae formalitates non sint culpa: quia aliae formalitates sunt jam compensabiles; & tamen ea quae sunt culpa mortalis, dicunt Patres, non posse à pura creatura compensari. Tum quia quod hoc voluerit Vasquez, & quā id probabilitate dixerit, ex doctrina ejus colligi non potest.

Cæterum videtur potius sentiendum, quod debitum carendi auxiliis spectat ad poenā, nam etiam macula peccati, reatus &c. spectant ad poenam. Et certe, si vel debitum illud deberet efficere culpam, vel culpa debitum: potius culpa efficeret debitum; quod signum est, illud debitum habere rationem posterioris; & sicut prior est offensā regis denegatioque munerum regiorum est poena, ita & in presenti.

PROBATUR 2. Quia sequeretur vi hujus doctrinae, etiam Christi satisfactionem non fuisse condignam pro nobis, quod probatur. Quia non nisi partem debiti solvit, quod ipsum probatur; est enim effectus misericordiae, ipsa Incarnatio, est item effectus misericordiae, quod voluerit Deus Theandrica opera pro redemptione acceptare & decernere, ipsumque peccatum incurrit debitum carendi redemptore. Neque hoc erit in præjudicium ipsius dignitatis Personae divinae; quia si mereretur peccatum, ne possit Redemptor pro illo satisfacere, illud esset contra dignitatem Personae; secus si mereatur, ne de facto ponatur: & si potest peccator mereri sine præjudicio dignitatis Personae divinae, ne sibi actu applicetur perseverantia finalis, licet non mereatur, ne possit applicari, ita & in presenti.

PROBATUR 3. Possibile est aliquam puram creaturam non habere debitum carendi auxiliis gratiae. Vel saltem possibile, ut formet Deus decretum, ut careat debito carendi; & jam non esset ratio cur illa satisfacere non posset, & quidem manens intra statum purae creaturae: quod tamen videntur negare Patres.

OBJICITUR. Non minus placet Dei amor, quam displiceat peccatum: ergo ille cæteroqui satisfactivus erit.

RESPONDETUR. Magis semper displicebit peccatum, quia includet in se formalitatem offensæ infinitæ; nullam autem similem infinitudinem dicit amor Dei; offensæ enim mensurantur dignitate offensi, cum tamen dignitas actuum, non mensuretur dignitate objecti.

INSTABIS. Mander Deus creaturæ actum amoris, hic & nunc ponendum, eo casu, actus ille non minus placeret, quam displiceret omisio illius: Ergo ille amor posset esse sufficienter satisfactivus.

RESPONDETUR. Conformiter ad supra dicta, illa duo, in aliquibus rationibus, æquari posse, non autem in quantum omisio illa, diceret jam infinitudinem offensæ.

Punctum Difficultatis 7.

Rejiciuntur alii tituli.

Petrus à S. Ioseph lib. 2. de Christo cap. 10. sic rationem proponit. Quia quamvis malitia peccati sit finita, nihilominus Deus infinitis partibus dignitatem cuiusvis creaturæ superat, censeturque plus contemni per opus legi contrarium, quam censeatur honorari per quantumvis eximiam satisfactionem, ei à pura creatura oblatam; siquidem gravitas offensæ ex una parte spectari solet secundum dignitatem illius, qui offenditur supra offendentem: dignitas vero satisfactionis à Persona satisfaciende sumitur. Quare, cum nulla sit proportio inter puram creaturam & Deum, hinc fit, non posse illi offerri satisfactionem æquivalentem pro culpa.

CONTRA 1. De hoc ipso quæritur, cur debeat censer plus contemni Deus per peccatum, si illud finitæ malitiæ est, quam honoretur per eximiam satisfactionem. Concedo gravitatem offensæ spectari secundum dignitatem offensi; sed quærere restat, si illa offensæ non aggravatur infinitudine dignitatis offensæ, quare æquari non possit: Concedo nullam esse proportionem inter puram creaturam & Deum, quia à parte Dei stat infinitudo: sed quærere restat, cur non erit proportio, inter peccatum & satisfactionem creatam, si in illo non est infinitudo? Neque valet si recurras ad infinitudinem secundum quid, quia præter dicta alibi, illa infinitudo est finitudo simpliciter, cur ergo æquari non poterit.

CONTRA 2. Omne finitum ad æquari potest, saltem multiplicatis rationibus finitis, ergo idem dicendum in presenti, si illa culpa non est infinita.

RESPONDEBIS etiam finita si sint superioris ordinis, non posse æquari à finitis etiam multiplicatis, quæ sunt ordinis inferioris.

CONTRA erit, quia licet talia physicè æquari non possint, possunt tamen æquari in genere moris; ut potest, à plumbo multiplicato, æquari valor auri, ut urget Lugo. Deinde ostendatur

regula taxans, quænam possint æquari, quæ æquari non possint: apteturque ad præsens.

CONTRA 3. Quia, ut urgebatur alibi, si mortalis offensæ à nulla creatura æquari potest, nihil illi infinitudini deerit, ad esse infiniti simpliciter; præcipue autem, quia hæc infinitudo secundum quid, non potest poni talis, qualis ponitur ab aliquibus in amore Dei. Deinde, vel potest mortalis offensæ aggravari à dignitate infinita simpliciter, ita, ut acquirat in ratione offensæ, infinitudinem simpliciter, vel non potest ita aggravari? si non potest, da implicantia: si potest, dicam de facto ita aggravari offensas, eo, quod non sit in Dei libertate, partiri illud aggravativum.

Cajetanus sic discurre. Nulla satisfactio facta ex bonis creditoris est condigna & æqualis offensæ; satisfactio autem à pura creatura ponibilis, est satisfactio ex bonis Dei, tanquam creditoris; ergo non potest esse condigna.

CONTRA est. Tum quia vi hujus rationis probaretur etiam satisfactionem Christi non esse condignam & æqualem, quia & ipsa est ex bonis creditoris, cum eliciatur ex gratia, quæ est bonum & donum creditoris Dei, multoque magis ipsa Persona dignificans, est bonum ipsius creditoris Dei. Tum quia si mereri possumus de condigno vitam æternam ex bonis Dei creditoris, cur non & condignè satisfacere? Tum quia principium Cajetani utitur verum esse potest, de satisfactione in bonis pretio æstimabilibus, & sic nemo potest solvere debitum iustitialiter, ex bonis creditis, ab ipso creditore, cum solutio debeat esse ex proprio; certè tamen aliquis honore affectus à Principe, illum ipsum honorem impendere potest, ad condignam satisfactionem, ut si sese demittat, plebeio more. Quod etiam in hoc discrimen referri posset: quia si ex bonis creditoris velis satisfacere debito reali, semper illum relinques minoratum in bonis realibus; nihil autem simile habetur, si quis pro honore laeso satisfactorius, impendat honorem acceptum ab offenso.

DIFFICULTAS II.

De variis satisfactionibus & abolitionibus peccati à pura creatura ponendis.

PLuribus de hoc discurrendum esset: An, pro peccato facto sine advertentia ad offensam Dei, possit pura creatura satisfacere? quæ quæstio supponit: An tale peccatum fieri possit? an sit in genere offensæ infinitum? quorum utrumque tractatum est alibi. Ex quibus colligitur pro tali peccato posse à pura creatura satisfieri; quia nulla est ratio, cur pro illo satisfacere non possit pura creatura, cum illud non sit infinitum in genere offensæ. Ad alia nondum disputata accedendo, sit.

Pun-